

vat určitou mez. Komenský sděluje, že byla jedním synodem určena na 200 tolarů. [Pozn. k Řádu církv., VSJAK XVII. 66 n.] Nikdy neměl kněz zahálet nebo kratochvilít.

O *zestárlého kněze* bylo postaráno v bratrském domě potřebným pohodlím. Nebylo dovoleno, aby se domáhal soukromé podpory [1557, výše 190]. Kněz měl včas sepsat kšaft. Byl-li ženat, kšaftoval svobodně. Od svobodného se očekávalo, že jeho majetek případně Jednotě, byl-li bezdětný, aspoň část.

Výchova budoucích kněží se dala od jejich chlapectví při zkušených kněžích v bratrských domech, jak již bylo [87] vylíčeno. Záleželo ovšem velice na schopnostech správce, jenž dorost vedl. Někteří v tom zvláště vynikali. Aby mládenci užili vedení různých vychovatelů, byli od Starších časem přemísťováni, ovšem i proto, že na jiné správce byl stesk, že na tento úkol nestačí. Od takových čeled odcházela a ztrácela zájem o duchovní úřad. Bylo třeba vypracovat řád, podle něhož by kněží mládence vychovávali [1558; D 187 n.]. Ale o deset let později se stížnosti opakovaly a zároveň se stýskalo na nedostatek učedníků. Příčina viděna ovšem i v příkladu jiných církví, kde bylo lze stát se knězem při pohodlnějším životě za nižších požadavků [D 225]. Bratrské dekrety, z nichž tyto zprávy čerpáme, zabývají se přirozené bratrskými domy kriticky. Touž dobou [1568] navštívil mladý B. Simeon Th. Turnovský řadu českých a moravských sborů a ještě po letech psal v polemice proti Heidenreichovi o životě tamních čeládek s velikou chválou, stejně jako Łasicki. V jeho „Historii“ a v „Řádu“ z r. 1616 je patrné, že život v bratrských domech byl od rána až do večera regulován propracovanými předpisy, podle nichž se střídaly modlitební chvíle s učením a s rukodělnou prací. Na nepobožnost a rozpustilost mládeže byl však i později [po r. 1590; D 247, 264, 270] častý stesk, takže bylo třeba nového napomínání k bedlivosti.

I pro učedníky a jáhny připravili Starší písemné pokyny, t. zv. „učednickou knížku“. Je doložena r. 1556, kdy z ní četl B. Izrael malopolským kazatelům. R. 1568 bylo usneseno nově ji upravit [D 225]. Pozdější zpracování známe pod názvem „Naučení mláďencům k službě Kristu a církvi jeho se oddávající“.

čím v Jednotě bratrské [tištěno 1585 a 1609]. Je odtud patrné, jak veliký důraz kladli Bratři stále na vnitřní kvalifikaci a na mravní výchovu budoucích kněží. V průměru se pro kněze spokojovali výchovou, kterou jim mohli dát sami popsanou cestou a na vlastních školách, zřízených především v sídlech biskupů. Zejména od rozšíření Jednoty do Polska si uvědomovali potřebu vzdělání vyššího již i na těchto domácích školách, aby jejich kněží obstáli v soutěži s luterskými a reformovanými a pak i s jesuity. Zvláště nadané posílali na studia za hranice. Ti pak bývali voleni na přední místa a stávali se Staršími. Ukázalo-li se naproti tomu, že do bratrského domu byl dán hoch bez dostatečného nadání pro kněžství, nestal se jáhnem ani knězem, ale mohl v domě setrvat a bylo pokládáno za bohubílou službu, zůstal-li neženat a věnoval bratrskému domu svou rukodělnou práci. Tento způsob, jako vůbec leccos ze zařízení bratrského domu, upomíná na řády klášterní. Rozdíly vůči klášteru jsou ovšem nasnadě. Není tu doživotních závazků a bratrský dům není společenstvím do sebe uzavřeným, nýbrž tvoří živé středisko celého sborového života. Ti učedníci, kteří v bratrském domě k službě zůstat nemínili a očekávání Starších nevyhovovali, bývali „pěkně“ propouštěni, aby se obrátili k občanskému životu. Snad poslouží sborům jiným způsobem [1555; D 177].

Při normálním postupu stávali se učedníci *jáhny* — věková hranice kolísala — a tu již měli podíl na pastoraci, docházeli do kazatelských stanic ke kázání, jejichž obsah napřed společně prohodili za vedení duchovního správce, účastnili se porad o případech kázně, vyučovali na bratrské škole. S funkcí Bratří soudců se jáhnové stýkali zkoušením mládeže z katechismu a účastí na péči o chudé a nemocné.

Již učedníci a jáhnové byli ordinováni, a to hromadně na synodech se zdůrazněním vzácnosti služby, k níž byli postupně připouštěni. Tím vážněji byla udělena *ordinace kněžská*. Ve smyslu původního požadavku Jednoty [výše 45 n.] byl kandidát zkoušen nejen ve svých vědomostech a v obeznámenosti s praktickými úkoly, ale zejména velmi vážně od seniora dotazován, zda je vnitřně hotov ke kněžskému úřadu a zda k němu přináší dobré